

Starčevo se od 1945. godine umnogome promenilo u demografskom i etničkom smislu. Pored rapidnog povećanja broja stanovnika, etnički sastav populacije postao je raznolikiji u odnosu na predratni period kada su pripadnici triju naroda - srpskog, hrvatskog i nemačkog, činili osnovu nacionalne strukture meštana. Kolonisti i doseljenici sa svih strana koji su pristizali po iseljenju Nemaca formirali su novi nacionalni i etnički kolaž Starčeva. Među doseljenima našao se i znatan broj onih iz pirotskog kraja. Upravo o njima govori tekst prof. dr Jovana Ćirića objavljen 1972. godine u "Pirotskom zborniku". Kompletan sadržaj ovog članka koji nosi naziv "O jednoj migraciji stanovnika gornjeg Ponišavlja u Banatu", prenosimo čitaocima ovog i narednih nekoliko brojeva "Starčevačkih novina".

"Migracioni pokret stanovništva gornjeg Ponišavlja, tokom poslednja dva veka, najčešće je usmeren u pravcu Pomoravlja i Timočke krajine, a zatim u pravcu Šumadije, i u najnovijem periodu, u Vojvodinu. Ukazaćemo na neke primere posleratne migracije stanovništva pirotskog kraja u Banat i Srem. Nije poznat broj odseljenika, pogotovu što se jedan broj ovih - ne prilagodivši se - vratio u zavičaj, ali se računa da je odseljeno više stotina domaćinstava sa preko 2000 stanovnika. Odseljavanjem je bio zahvaćen dobar broj sela iz gornjeg Ponišavlja, a naročito iz pirotskog Visoka (Pakleštica, Nišor, Topli Do, Zavoj, Velika Lukanja, Gostuša, Sinja Glava, Kusa Vrana, Rsovci, Jelovica, Gradašnica i druga).

Naseljavanje je teklo u pravcu pojedinih vojvođanskih sela, ređe u pravcu gradova. Sela sa najvećom koncentracijom gornje-nišavskog stanovništva su Dolovo i Starčevo u Banatu i Dobanovci, Surčin i Jakovo u Sremu. U Dolovo je, na primer, doseljeno preko 200 domaćinstava, od kojih najviše iz Toplog Dola (oko 100). Dolovo je zbog toga dobilo figurativni naziv "mali Pirot".

Ovde ćemo se zadržati na jednoj od takvih migracija koja je obavljena u Banatu, u selu Starčevu. Starčevo je prilično veliko seosko naselje, smešteno 9 km jugoistočno od Pančeva. Godine 1970. imalo je preko 8000 stanovnika, sa konturama postepenog preobražaja iz čisto poljoprivrednog u naselje mešanog tipa u široj prigradskoj zoni Pančeva. Godine 1948, međutim, Starčevo je tipično banatsko selo sa 3880 stanovnika. Upravo u tom periodu (u prvim godinama nakon oslobođenja - 1945), proces kolonizacije - koji je karakterističan i za druga vojvođanska naselja - dobija nov podstrek i intenzivnije razmere. U tom periodu datira i dolazak prvih naseljenika iz gornjeg Ponišavlja. Polaznu materijalnu bazu naseljavanju posle Drugog svetskog rata dao je odlazak priličnog broja Nemaca (oko 200 domaćinstava) i njihova seoba u druge krajeve ili u Nemačku). Ministarstvo za kolonizaciju FNRJ odredilo je da se u ovo selo kolonizira 160 domaćinstava čiji su članovi učestvovali ili pomagali NOB. Prva partija kolonista prispela je u selo februara 1946. godine, a druga - među kojima i prvi kolonisti iz gornjeg Ponišavlja - aprila iste godine. Ukupno se naselilo 114 domaćinstava sa 537 članova, odnosno samo oko 2/3 domaćinstava, jer se više od jedne trećine domaćinstava (53 domaćinstva sa 215 članova), zbog neprilagođavanja novoj sredini, vratilo u stari kraj. Među novonaseljenim stanovnicima 85% su Srbi, 8% Cigani, 4% Crnogorci i 3% ostali. Među prvih pet doseljenih domaćinstava iz gornjeg Ponišavlja (sa 31 članom) niko se nije vratio u stari kraj. (nastaviće se)